

Posudek oponenta

Autor diplomové práce: **BcA. Eva Lendřáková**

Název diplomové práce:

Islámská knižní vazba z pohledu kaligrafa. Restaurování třech islámských rukopisů z Vědecké knihovny v Olomouci a soukromé sbírky.

Praktická část diplomové práce obsahuje tři restaurátorské zprávy týkající se restaurování islámských rukopisů.

První práce se týká restaurování rukopisu s iluminacemi pocházejícího z období 17. – 18. století. Rukopis je v rukou soukromého vlastníka.

Restaurátorská zpráva obsahuje všechny požadované náležitosti komplexní restaurátorské zprávy - popis poškození, typologie knižní vazby, restaurátorského záměru až po popis restaurátorského postupu a seznam použitých chemikálií a materiálů. Vzhledem k charakteru rukopisu je zde vložen typografický popis. V textové příloze jsou uvedeny bohaté poznatky z přírodovědného průzkumu, tj., analýzy vlákninového složení papíru, nití a textilu, analýzy usní, analýzy pojiv a pigmentů, zkoušky rozpustnosti barev a hodnoty pH papíru. Obrazová příloha obsahuje podrobnou a dobře zpracovanou grafickou přílohu systému šití a fotodokumentaci stavu rukopisu před a po restaurování.

Průzkum rukopisu byl značně rozsáhlý, ale ne všechny provedené průzkumy byly ve zprávě zapracovány. Nejvíce však ve zprávě postrádám logické zdůvodnění jednotlivých provedených kroků. U diplomové práce by byla vítaná i nějaká diskuze v případě rozhodování o volbě některých postupů. Příkladem je např. rozhodnutí o spojení jednolistů ve dvoulisty. Ve zprávě není objasněno, jestli byla zvažována i jiná varianta, neboť kniha, jak se uvádí, není úplná a může být složena i ze dvou rukopisů. Není zmiňováno, jak byl tento problém konzultován se zadavatelem. Ke zvolenému způsobu šití v tomto případě nemám námitek.

Je také škoda, že ve zprávě není uvedeno, v jakém rozsahu byla provedena fixace barevné vrstvy, jaké jsou zkušenosti s fixací jednotlivých pigmentů a zda některé typy pigmentů byly v miniaturách více poškozené. Materiál je pro naše prostředí málo známý a každá nová informace by byla přínosná.

Vlastní provedení na základě fotografické dokumentace je pečlivé, postup odpovídá restaurátorského záměru a zvolené materiály a chemikálie jsou kompatibilní s restaurovanou knihou.

K vypracované zprávě mám několik připomínek a dotazů:

Doporučované podmínky dalšího uložení by měly být zpracovány v souladu s ČSN ISO 11799.

Str.9 – nejsou uvedeny rozměry knihy

Str. 23 – co se myslí pojmem poškození mechanického charakteru?

Oponentský posudek diplomové práce studentky
BcA. Evy Lend'ákové
z Univerzity Pardubice – Fakulty restaurování

Téma diplomové práce:

Restaurování třech islámských rukopisů z vědecké knihovny v Olomouci a ze soukromé sbírky.

Diplomová práce je zaměřena na restaurátorské zákroky, které na fakultě probíhaly v roce 2012. Má teoretickou část, která je věnována islámské knižní vazbě a roli arabské kaligrafie v knižní tvorbě minulých staletí. Autorka věnuje velkou pozornost tématu zpracování islámského iluminovaného rukopisu po stránce výtvarné a kaligrafické. Má ke své práci prostudováno mnoho různých pramenů a odhalila zajímavá úskalí při práci na restaurování těchto starých rukopisů.

Její práce rovněž nabourává zažitě mýty o neexistenci figurálních motivů v islámském umění. Ilustrace v rukopisech jsou scény z běžného života lidí ve spojení s přírodou. V prvním rukopise se nacházejí miniaturní malby, které však asi nepocházejí ze stejného období jako rukopis. Odhadujeme to podle toho, že jsou do rukopisu nalepeny. Najdeme zde lovecké scény, portréty, milostné scény, scény z krásných chvil odpočinku na zahradě, ale i scény ze soubojů.

Autorem prvního rukopisu je Murtadá Zubajdí (podle encyklopedie je to autor, který pochází z Jemenu a žil v letech 1732 – 1790). Ale kdo je druhým jmenovaným autorem tohoto rukopisu Mažduddin Fajrúz 'Abádí, to se mi zjistit nepodařilo.

Eva Lend'áková se věnuje islámské knižní vazbě a miniaturní malbě od 16. do konce 18. století. Pozornost zaměřila i na druhy písma nasta'líq a tult, jimiž jsou rukopisy psány. Diplomní práce je doplněna zajímavou obrazovou přílohou z různých fází restaurování s textovým doprovodem. Práce je skvělá a v tomto oboru přináší zajímavé postřehy a nové poznatky.

Mám několik připomínek:

Protože se často jméno autora, kaligrafa, nebo ilustrátora objevuje na první nebo poslední straně rukopisu, bylo by dobré touto stranou se jmény doplnit obrazovou část diplomní práce pro ucelenou představu o rukopisu. Jak se v práci popisuje, jsou rukopisy koncipovány zprava doleva. Bylo by však dobré upřesnit, že arabské písmo u všech rukopisů se píše sice zprava doleva, ale stránky se obracejí zleva doprava. To znamená, že kniha začíná podle našeho pohledu na poslední "zadní" straně rukopisu.

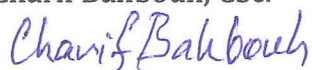
Jako oponent nemohu bohužel posoudit, zda se jedná o rukopisy perské, nebo turecké. Oba jazyky v této době používaly arabské písmo, ale dva rukopisy určitě nejsou v arabštině. Bylo by dobré v rámci ucelené práce toto zjistit a nechat si případně ze dvou prvních rukopisů přeložit do budoucnosti alespoň po jednom odstavci. Pak by bylo možno se lépe zorientovat. Podle mého odhadu se autor prvního rukopisu zaměřil na astronomii. Druhý rukopis není podle mého

názoru poezie, jak hodnotí autorka diplomové práce. Třetí rukopis je jasný, je to Korán. Ten je v arabštině, ale bylo by dobré zjistit alespoň, jestli v knize nechybí nějaké stránky, protože v Koránu se často uvádí na které straně určitá súra je. Má standardní počet stran. Bylo by dobré se také zmínit, kdy byl sepsán. Podle písma "osmání" je kaligraf z Turecka. Na psaní Koránu muselo být zvláštní povolení a jméno komise, nebo imáma bývá na posledních stranách. Podle toho už by se dala poměrně přesně určit doba vzniku díla.

K názvům tiskovin, které se této oblasti u nás věnují, bych ještě přiřadil bulletin společnosti Opus arabicum, kde jsou často také velmi zajímavé články o arabské kultuře i o její historii.

Práci BcA. Evy Lendákové doporučuji jako svědomitě a dobře zpracovanou.

Dr. Charif Bahbouh, CSc.

Dr. Charif Bahbouh, CSc.

Komenského nám. 949

250 04 Braněys nad Labem